

14

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
SISTENS
OBSERVATIONES BINAS
DE
LÆSIONIBUS CAPITIS
EARUMQUE
EPICRISIN

QUAM
SUB AUSPICIO DIVINO
GRATIOSE FACULTATIS MEDICÆ
CONSENSU

PRO LICENTIA
GRADUM DOCTORIS

RITE CONSEQUENDI
DIE XVI. AUGUSTI MDCCLXX.

H. L. Q. C.

SOLENNITER DEFENDET
JOHANNES PHILIPPUS KEES
GELNHUSANUS.

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS HENRICI HEITZII, Universitatis Typogr.

DEO
PATRIÆ
PARENTIBUS
PATRONIS
ATQUE
AMICIS
SACRUM

Prooemium.

Chirurgica Ars, cui omnis reliqua Medicina suam originem acceptam refert, variis certe & secundis & adversis agitata fuit fatis ab ortu suo ad hæc usque nostra tempora. Nunc enim in honore habitata, a maximis culta Viris, nunc anilibus fabulis mixta, nunc ignobilibus artibus adscripta atque contemta fuit. Fabulosa quidem non repetenda hic sunt tempora, quibus PODALIRIUS, MACHAON aliique manuariam Medicinam fecisse dicuntur; sed ut ad veros Artis annales nostros statim figamus oculos, divus nostras HIPPOCRATES & Chirurgiæ certe æque ac Medicæ Artis summe fuit studiosus. Quod autem in posterum divisæ fuerint istæ Scientiæ, non quidem ideo factum est, quod Chirurgiam despicerent Medici, sed ob ipsum Artis ambitum, cui vix hominis vita sufficiat; ita enim CELSUS hujus divisionis historiam refert, ipse, si quis alius inter optimos Chirurgiæ Auctores referendus. Sequentia vero si consulimus tempora, GALENUM offendimus, cui an magis detrimenti, an incrementi debeat manu Medendi Ars? dubitant quidem Eruditi, sed secuti tamen PAULUS atque AETIUS, Chirurgiam certe scriptis suis non leviter illustraverunt. Cito hic pede transibo Arabum tempora, inter quos ALBUCASIN maxime Chirurgiæ gnarum memorant; nec Latino-Barbarorum me morabitur ætas, quæ JOHANNEM A VIGO, GUIDONEM A CAULIACO, quatuorque Magistros inter celebres suos VIROS numeravit; quantos tandem in Chirurgica Arte VIROS ex-

hibent bina proxime præterlapſa ſecula, VESALIIUM ſcilicet, FALLOPIUM, PARÆUM, HILDANUM, FABRICIUM, SCULTETUM, SEVERINUM, HORNIUM, multosque alios, quorum nomina Artis faſta immortalia fecerunt! Sed inſauſta præprimis iſta volo tempora, quibus ſe ipſos turpiter deſpicientes Artis Magiſtri ignobilem fecerunt artem ex nobiliſſima Scientia, tonſorum ſibi conciliarunt officia, fanorum artis principiorum ignaros homines ſibi adſciverunt, ſeque, cum Medicorum pares atque amici merito eſſe deberent; eorum ſervos atque adulatores fecerunt. Factum eſt inde, ut humana imbecillitate participes eorum temporum Medici, iniqui rerum exiſtimatorum, uti Chirurgos, ita & Chirurgicam Artem haberent contemptui, ſummaque rerum potirentur; ex eo indelebilis iſta inimicitia, qua proſequuntur ſe invicem Medici Chirurgique, præcipue vero Galli, qua in gente primum in priſtinum ſuum ſplendorem elata fuit optima Ars, hinc turpis illa sæpe Medicorum in chirurgicis rebus ignorantia, quam merito atque acriter tangunt hinc inde cordati; hinc inanis non raro Chirurgorum arrogantia a), artisque quam profitentur imperitia; hinc eheu! mille hominum mortes, quos ſervare potuiſſet Medicus, Chirugi peritiæ potius quam ſibi conſiſus, quos ex Medicorum potius quam ſuo conſilio curaviſſet Chirurgus rerum ſuarum ſatagens. Lugent hæc calamitates veri quique Medici atque Chirugi, omnique data opera hocce Artis ſcandalum removere junctis viribus ſtudent, felices ſe reputantes, ubi oraculis ſuis contentientibus exque veris Artis principiis manantibus hominum vitam ſervant. Eo quoque fine in hæc celebri Univerſitate eo reſpiciunt Venerandi Præceptores, atque prærimis Vir Excell. atque Experimentiſſ. DN. LOBSTEIN, *Anatom. & Chirurg. P. P. O.* cujus doctrina uſum me fuiſſe, dulcis & grata uſque erit memoria, ut qui Medicinæ

a) Videantur quoque de his verba Cæl. PLATNERI, *Inſtit. Chirurg.* §. 6. not. **.

operam dant, & sana Chirurgiæ fundamenta ita addiscant, ut omnino hujus Artis Peritis a consiliis esse possint, atque hac ratione promoveatur ægrorum salus.

Cum itaque in majorem quotidie Celeberrimorum Virorum conatibus existimationem evehatur ars, quæ manu curat, mirabiliaque sint, quæ inde capit incrementa, laudabilem & ego operam suscepturum me esse existima- vi, dum ad emittendum Specimen Academiæ legibus ad- strictus, *difficilem de Læsiõibus Capitis doctrinam* juvenili calamo exponere suscepi, præsertim cum Artis optimæ olim alumno aliqua sit in eam prædilectio. Suppeditant autem mihi pertractandæ hujus doctrinæ opportunitatem memorabiles quædam, quas hic præmittam, Observatio- nes, ab ipsis, qui ægrorum curam gesserant, Experientis- simis Medicis mihi hunc in usum concessæ; quod beneficii genus omnino gratissima mente usque recordaturum me lubens hic profiteor.

Observationem primam exhibuit Experientiss. Dominus CORVINUS, *Med. Doctor*, hujusque urbis Sagacissimus Practicus, Patronus atque Fautor, multorum quæ in me cumulavit beneficiorum titulo mihi pie colendus, quem in Clinicis Præceptorem atque Ducem per biennium habuisse magnam felicitatem duco, & gratus semper recordabor; eam ipsius Exper. Viri calamo exaratam ita accipe:

“Triginta octo annorum Vir, cujus temperamentum ex sanguineo atque melancholico mixtum, aurigam agens, currum regebat, quo plures vehebantur homines, rus proficiscentes. En equus alacris, ubi extra urbem per- ventum est, rectoris impatiens, domari recusans, humi prostermit currum virumque, qui in terram lapidosam satis adeoque duram impingit, animoque deficiens jacet. Auxilium laturo accurrebant, qui eadem deambulabant via, sed præcavendo tamen non pares erant, quin ante-

rioribus pedibus & caput & pectus vehementer illi percuteret equus; quo facto delatus est vicinam domum pro mortuo habitus. Factum id est octava Decembris anno proxime præterlapso. Accersitus extemplo Chirurgus, largam protinus ex brachio mittit sanguinis copiam, ita ut loquelam recuperans, quædam, sine sensu tamen, proferret verba. Itur quoque ad me, qui vesperam versus adveniens recitantem audio plures quidem precum formulas, sed nullum dedit ad interrogata responsum. Præscribo temperantem mixturam Specifico Ceph. Mich. atque Liquore C. C. Succ. animatam, omni hora ad duo cochlearia capiendam, cum Clystere ex Spec. emoll. atque Carminativis totidem horarum spatio reiterandum. Postridie eadem rerum facies erat. Iteratur missio sanguinis ex cubito, pilos jubeo abscindi, sed accurate inspicienti non nisi minimum vulnusculum sese offert in occipitis regione pone aurem sinistram, ubi transversalis cerebri sinus incidit; igitur præter ea, quæ hesternæ præscripseram die, Fomenta ex Herbis aromaticis cum Vino ejusque Spiritu, atque stimulantia Clysmata suasi. Meridiem versus tunditur rursus vena in brachio, versus vesperam Saphena; in usum quoque boli ex Nitro & Pulvere Carthusian. trahebantur, interpositis potulentis saponaceis. Quo tempore vocatus in consilium Vir Excellentiss. atque Experientiss. DN. LOBSTEIN, *Med. Doctor*, atque *Anatom. & Chirurg. Prof. P. O.* Hisce præscriptis suum addidit calculum, conclusumque fuit, ut tertia die, quum non in melius ægroti status fuerit mutatus, Venæsectio in pede rursus institueretur, cruribusque imponerentur Vesicantia; quibus factis post meridiem præbet se tumor pone aurem sinistram; quo loco vulnusculum illud fuisse antea præcepi, quem sanguis extollebat in cellulas effusus. Pergitur externis internisque eisdem. Sequuta nox inquieta, nec constabat animus.

Quarta tranquille magis habebat se, nulla pulsus ad-

erat durities. Occipitis tumor increverat; apparebat præterea sanguinea macula, digito longa super oculum finitrum. Purgatus Eccoprotico cum Antiphlogisticis maritalo.

Quinta rursus lethargice decumbebat, quod & die frequenti ita evenit. Cantharides itaque Nuchæ etiam fuere applicitæ, quæ largam fatis manantis liquidi copiam fundebant. Fomenta usque imponebantur Occipitis tumori, factumque est, ut extenderet se iste ad maxillam usque inferiorem, quæ spasmodice clausa vix admittebat cochlear, quo exhibebatur quid Mixturæ antiphlogisticæ cum Nitro & Camphora. Exinde impositæ sunt Cucuphæ, non caput solum, sed faciem quoque tegentes, quas sub mento ligari oportebat, ne infaultis suis conatibus eas detraheret æger, frequentius reiterandæ. Memorabilis præprimis erat, ab initio morbi per totum ejus decursum, alvi & urinæ incontinentia; nec prætermittendum esse censeo, frontis lateris sinistri partem sæpissime, quamprimum paulisper excitaretur æger, manu tetigisse.

Sexta die perstabat eadem hucusque facies rerum: aberat animus; pedes tamen volutabat, cum deligarentur Vesicatoria. Horis pomeridianis Scapulis atque dorso cucurbitulæ derivandi scopo fuere impositæ. Tunc elapsis horis aliquot reclusit oculos, responsionesque minus inconditas ad quæsitæ efferebat.

Lethargo dum sepultus esset, perpetuum ore emittebat flatum, quasi pennulam agitaturus. Excitatus dein aliquantulum, sibilare cœpit continuo ad decimum quintum usque diem, quasi equos ad bibendum alliceret; quum elevata voce aliquid ex eo quæsieris, aperuit oculos, respondit concinne, hoc facto autem sibilavit iterum toto hoc temporis decursu.

Septima Occipitis tumor sponte apertus est, effluxit pus stagnante mixtum sanguine. Erunt quidem, quibus mirum videatur, quod scalpelli opera non finis usi, ut Naturam præoccuparemus; sed oblitabat cognatorum per-

tinacia. Sanguineus & ille super oculum tumor repetitis dein sequentibus diebus cucurbitularum impositionibus tandem quoque evanuit. Reclusa igitur maxilla altero quovis die Serum Lactis, cum Crem. Tart. cui Sal med. Nitrum & Syr. Fl. Perfic. inerat, exhibitum est ægro. Sic decem præterierant dies, quibus effluxis,

Undecima magis mente constabat, sermones rationi consentanei iterum, nuncque primum sitim, ut falleret, haustum petierat; nec tamen ideo sibilus cessabat. Nunc paulatim omnia in melius vergere cœperunt. Truncus, quem hæc tenebat rigiditas, flexi nunc patiens, ita ut erigeret se in lecto æger, quem vigesima primum paulisper relinquebat. Vespertinis tamen horis redibat hucusque desipientia. Tunc exhibuimus ægro Chinam cum Rheo Amarisque maritatum; imposuimus capiti aromaticas Herbas siccas in faculis eo cum successu, ut, quod reliquum erat morbi, felici sidere depelleretur, rediret ciborum appetentia dulcisque somnus.

Sextam tandem post septimanam ad consuetos reversus est labores. Vir graviter læsus, quos expedite abhinc suscepit, nulla relicta labe. Mente hilaris, corpore quadratus, facie floridus suam nunc vitam transigit."

Observationem secundam debeo Viro Exper. atque Excell. DN. EHRMANN, *Med. Doct.* atque *Prof. Extraord.* Patrono, Fautori atque Præceptori Summe Venerando, cujus in Clinica Praxi præcepta me in Nosocomio civium hausisse grata non desinam recolere mente.

"Operarius quidam, quum super currum stramine oneratum stetisset, vertigine ex improvise correptus, ita quidem de isto præcipitem dedit, ut caput summo cum impetu ad saxa offenderet. Semianimis in Nosocomium mox delati corpus sedulo examinatum, præter fugillationes passim in cute conspicuas, nil, quod externe læsum

fuisset; exhibuit, nec depressio in capite, nec ulla cranii
 fissi indicia observari potuerunt; hemiplecticus tamen fuit
 deprehensus in sinistro latere, quin & Paralyſi Sphincte-
 rum Ani & Vesicæ laboravit, inscie penitus ac involunta-
 rie excernens. His accessit, ut mentis haud compos aut
 Lethargo laboraret, aut evigilans absone plane efferret de-
 lirans æger, continuo tamen dextra bregmatis sinistro ossi
 admota, partis, quam super ceciderat, atque dolorum
 sedis indicia dedit, adeo usque, ut si vel levissime pars
 ista tangebatur, ægrotus confestim dolorum efficaciam
 persentiscens ulteriorem tactum reculaverit. Ceterum iste
 per totius morbi decursum nunquam non bene adpetiit
 atque digessit, somnoque placido ipsi simul frui licuit.
 Cum igitur præter succussum capitis violentum nil læsi ul-
 tra potuerit detegi, perforationem Calvæ superfluum ac
 inutilem reputavimus. In usum trahebantur potius, quæ
 humores stagnantes aut fortassis extravasatos movere eos-
 demque a superioribus derivare valebant. Venæsectiones
 ratione virium habita instituebantur, pulsus enim fortis
 inveniebatur. Nuchæ atque Suris imponebantur Vesican-
 tia, abscindebantur capilli, capitique raso applicabantur
 Epithemata ex Spec. Ceph. aromaticis vino rubro incocta,
 Clysmata Elect. Catholico acuta sæpius injiciebantur, &
 Tartarus emet. sufficienti aquæ quantitati immerſus per vi-
 ces propinabatur, ex quo ægrotus vomitum quidem nul-
 lum, copiosiores autem sedes experiebatur; Infusum quo-
 que theiforme ex Florum Arnicæ Pug. ij. Verbasci Pug. j.
 & Sem. Anisi ʒj ipsi sæpius ingerebatur. Hisce remediis
 adhibitis ægrotus melius se habere incepit, sensimque ad
 se rediit, nec tamen ad quæstiones ipsi propositas apte ad-
 huc respondit. Rebus ita constitutis Resolventia porro in
 usum trahebantur, Pilulæ scil. ex Pulveris Carthusianorum
 Gr. j. Camphoræ Gr. jv. & Nitri Gr. vj. confectæ bis de
 die ingerebantur; Laxantium vero usus aliquoties inter-
 ponebatur, ita ut æger Salis Sedlicensis aliquot Uncias par-

omnem encephalo ex eoque fluentibus nervis adstruunt, eam autem quam in motibus habent partem, limitandam esse omnino, apertum fecerunt. Etenim cor aliaque vitalibus naturalibusque motibus ministrantia organa a nervis quidem aliquatenus suam mutantur integritatem, quæ ad motus requiritur, proximam tamen functionum suarum causam a nervea virtute habent distinctam. Ipsi, qui animæ obediuntur, artusque movent, muscoli, essentia sua potius, quam aliunde adveniente causa, ad contractiones apti sunt, ut omnino videatur, a nervis eam in actum fieri, ubi ex animæ voluntate suscipiendi sunt motus a). Nec indubitam amplius experitur fidem imaginarium illud, quo ad explicandas utcumque nervorum functiones ex Mechanicis legibus usi sunt Auctores, æthereum, elasticum, sive qualecunque velis, fluidum, cujus officina sit cerebri cortex, canales vero fibræ medullofæ, articularum venarumque admittat per nervorum fasciculos decurrentes. Effluxit scilicet illud ævum, quo supplere licebat ex ingenio, quæ nobis celat Natura, nuncque sensuum magis operantem veritatem indagare mos est, iique sensitivam potius demonstrant fibræ, prout & irritabilem novit Medicina, quarum utraque vitali animatur robore, ut essentia sua ad obeundas functiones sit apta. Quin etiam probabile fati demonstravit Cl. METZGER b), primi nervorum paris exemplo, quod corticem & medullam habet, experimentisque suis, nullam esse medullæ præ cortice majorem dignitatem, nec in sentiendæ prærogativam. Quoad sensilissimam tandem encephali partem, cujus vulnerationes citissimam afferunt mortem, eam provinciam oblongatæ potius medullæ, quam cerebello aliæ hujus organi parti tribuunt novissima pericula, cum vexari

B

a) Suspicio est ab Illustr. HALLERO prodita in *Prim. Lin. Phys.* §. CCCCVIII. Elegans quoque est illa Cl. ZIMMERMANN, nervos spiritibus sentire, solidorum vi innata movere. vid. *Cel. Tissot Epist. Med. pract.* p. 327.

b) in *Diss. sua de primo Pare Nervorum*, Arg. 1766, §. 21.

omnino possint, jacturamque experiri cerebrum cerebellumque superstitite eousque vita. Hæc sunt, quæ ad scopum meum maxime facientia ex animata mortuaque Anatome revocanda mihi esse existimavi. Morbos nunc tango, qui nobilissimum organon afficere solent.

§. II.

Quanta cheu! offert se heic malorum turba, quorum ad Medicam Scientiam pertinet pars, cum internæ eorum causæ esse soleant, maxima deinde ad Chirurgiam attinet, cranii per violentias externas læsiones comprehendens. Omnes hi morbi illud commune habent, quod magis minusve, ocyus, serius, Encephali turbent functiones, dum sive motus ciendi facultatem ei adimunt, sive ad enormes motiones excitent, sive sensum pro tempore suspendunt, sive exquisitiorem sensationem, quin quoque dolores, spasmos, convulsionem producant, quæ omnia sine mentis vel animæ perturbationibus omnino esse nequeunt, atque sæpe celeri letho, nonnunquam leantiori locum præbent. Hoc igitur nomine tam formidabiles isti sunt mortalibus morbi, quos sub *Apoplexia*, *Pbrenitidis*, *Delirii*, *Soporis*, *Mania*, *Hydrophobia*, *Epilepsia*, *Convulsionum*, *Paralyseos*, aliisque denominationibus novimus, quique quotidie nostris sub oculis hominum magnam partem trucidant. Sed capitis potissimum læsiones meam reposcunt considerationem, quas quidem tanquam symptomata concomitantur sæpe isti morbi, hoc præcipue titulo mihi memorandi. Audaciæ quidem hic accusabunt me forsitan, qui exhaustam istam materiam existimabunt HIPPOCRATIS c), BERENGARII d), ROUHAULT e), MORGAGNI f), aliorum.

c) *Ejus de Capitis Vulneribus Liber extat in Opp. omn. edit. VAN DER LINDEN. Tom. II. p. 687.*

d) quem & JACOBUM DE CARPO appellant, inter Latino-Barbaros celeberrimus Anatomicus & Chirurgus, conscripsit de *FRACTURA CRANII* Librum aureum, Lugd B. 1651. impressum.

e) *Ejus Traité des Playes de tête* inter rarissimos Libros pertinet, quem nec omni data opera obtinui. f) In nunquam satis extollende *Opere de Sedib. & Caus. Morb. Lib. IV. Epist. LI. & LII. Tom. II.*

que tam veterum, quam recentiorum Illustrium Virorum la-
boribus, ideoque vix sibi persuasuri, aliquid novi addi posse
istis juvenili calamo. Sciant tamen velim hi Censores, obser-
vationum nunquam fatis esse, quibus ditetur aliqua Scientiæ
pars, atque nova licet præcepta frustra hic sis quæsiturus; tan-
tam tamen meam esse in æquorum existimatorum judicia fidu-
ciam, ut non contemnant eas, quas publicas facio, morbo-
rum historias, nec maligne suscipiant, quæ suggererunt mihi
cogitata.

§. III.

Capitis vulnera atque ictus sive non nisi integumenta af-
ficiunt, atque in eis subsistunt, sive & ipsam thecam ossream
comprehendunt, quæ diversimode læditur, sive ipsum, quod
istic conditum est, nobilissimum viscus graviter inde vexatur.
Ita secundum læsas partes diversa vulnera & natura sua & sym-
ptomatibus & eventu plurimum a se invicem differunt. Quæ
enim non nisi cutem cum epidermide, atque aponevroticam
istam, quæ caput tegit, expansionem, tandemque periosteum
penetrant, aliis symptomatibus stipatæ esse nequeunt, quam
quæ a percussis his membranis excitari possunt, ab eis, quæ læ-
sam animæ sedem sequuntur, valde diversa. Ipsa ossea calva,
quam diversimode lædi possit, exposuit jam fusc HIPPOCRA-
TES *g*), aliique Veterum & recentiorum, in quorum Libris
curiose distinctas videbis omnes calvarie læsionum species,
quas ex Auctoribus exscribere vetat propositum, vetat & iusta,
quam incurrerem merito, plagiarum nota, cum vel solus Cel-
PLATNERUS *h*), ex quo ista omnia repeti possunt, in omnium
manibus sit. Mirum certe, ab omnibus retro fere temporibus
tantum tribuisse calvarie fracturis Autores, ut vel eas solas
gravium, quæ frequenter in hoc læsionum genere occurrunt,
symptomatum causas esse crediderint, cum tamen nulla major
his ossibus præ reliquis insit dignitas, nisi quod Encephalum
condant, in quod demum ob viciniam (nisi illud simul læsum

B 2

g) in Libro citatè,

h) Instit. Chirurg. ration. §. 527. & seq.

fit) ex corrupto offe pernicies transire potest i). Testimonio hic nitor BOHNII k), PETITI l), observatione SALZMANNI m), MANNII n), aliorumque Illustrium Virorum, ex quibus hos adduxisse fatis erit. Mala vero portendunt omina membranarum, quas cerebro circumdedit natura, ipsiusque cerebri læsiones, ita ut, quibus percussum Encephalon est, illis moriundum esse omnino docuerint Veteres o), eorumque qui secuti sunt Auctorum turba ad hos usque fere dies. Non desunt tamen exempla, an miracula appellabo? fervatorum hominum post graves cerebri læsiones ejusque imo substantiæ jacturam. Huc PETRI DE MARCHETTIS p), HILDANI q) exempla notata digna; huc ipsa memorabilis certe Cl. MANNE r) observatio, quam excitavi; huc Cel. QUESNAY s) testimonia, quæ collegit, commendabilemque exinde fecit in ipsum hoc viscus incisionem, ubi pus includit; huc Cel. MORAND t), Chirurgi summi, observationes, aliæque, in quibus omnibus rationem frustra forsan quæremus. An in corticali solummodo substantia his in casibus substitit læsio, uti Cl. MANNE u) suspicatur,

- i) Graves has noxas exponit Ill. VAN SWIETEN in immortalibus suis *Comment. in BOERH. Aphor.* Tom. I. §. 273. p. 445. & seq.
- k) in Libro de *Renunciacione Vulnerum*, Sect. II. Cap. I. p. m. 181.
- l) vid. Ejus *Epistol. gratul.* ad calcem Opusculi Cl. MANNE, quod deinde citabimus.
- m) quam publicam fecit in egregia *Dissert. de mira Fractura Craniæ in Homine per XL. annos superstite*. Arg. 1718.
- n) Observatio ista memorabilis a Cl. Auctore singulari studio exposita fuit in Libello, cui titulus est: *Observat. de Chirurgie au sujet d'une Playe à la tête*. Avignon 1729.
- o) Nemo eorum, quibus vulneratum cerebrum est, redire ad sanitatem potest: ita LOMMIUS *Observ. Med.* Lib. II.
- p) *Observat. Med. Chirurg.* Obs. 1. 2. 3. & præprimis quarta, in qua vulnus ad corpus usque callosum pervasit
- q) *Observat. & Curat. Med. Chir.* Centur. I. Obs. XIII. ubi quatuor adducit exempla. r) in *citat. Opusc.*
- s) *Mem. de l'Acad. Roy. de Chir.* Tom. I. p. 318.
- t) *Opusculer de Chir.* Tom. I. qui solus hucusque prodiit; Art. IV. p. 161. 169. 171.
- u) *Libr. cit.* p. 51. & p. 60. & Cl. CHICOYNEAU in *Epist. gratul.* ad calcem operis,

qui exinde quoque meninges potius sentire, quam cerebrum colligit? Vix credet, qui, testante jam Cl. BOHNIO x), & medullofam quoque substantiam sine vitæ discrimine nec sævis symptomatibus, vulnerari posse perpendit; repugnant quoque Cl. METZGER y) Experimenta, quæ superioribus cerebri hæmispæriis sensum inesse denegant, maximum oblongatæ medullæ adstruunt. An autem cerebello hic aliqua prærogativa est? Citius certe exitium vulnerato isto imminere ægris non dubitat Ill. MORGAGNI z), cujus in rebus medicis auctoritati plurimum tribuere par est; idem quoque asserit BOHNIUS a), idem PLATNERUS b), præstantissimique Chirurgorum; sed observatum tamen est, vitia contraxisse cerebellum superstite vita, quibus quidem nihil, secundum Ill. MORGAGNI c) tribuendum est; at si vera tamen est Cel. PLATNERI d) observatio, de curato cerebelli vulnere; si probabile est, in quam plurimis cerebelli læsionibus oblongatam simul medullam juxta positam fuisse vulneratam; si nulla est cerebelli, ut evincit Anatome e), in ciendis motibus vitalibus provincia; confident forte exinde nepotes nostri, non solum cerebri sed & cerebelli læsiones posse esse innocuas. Unde igitur repentinæ illæ mortes, vel gravia saltem symptomata, quæ sive mox superveniunt, sive elapso aliquo tempore ægrum corripiunt, qui caput vehementer habet percussum, eaque sæpe eo sæviora, quo mitior prima fronte videbatur affectus? Non possunt certe non ista suam agnoscere originem in commotione partim vehementissima, quam patitur cerebrum, partim vero in sanguine ex vasis rumpente, iisque, quas post se trahit, seque-

B 3

- x) de Remunc. *Vulnerum* l. c. p. m. 218. y) *Diss. cit.* §. 21.
z) de *Sedib. & Caus. Morb.* Epist. LII. n. 26. & 27.
a) *Libr. cit.* p. 228. b) *Instit. Chir.* §. 547. c) *Libr. & loc. cit.*
d) *Libr. & loc. cit.* in nota. Cæterum Vulnera Cerebelli canibus inflicta non continuo mortem intulisse, testatur Ill. HALLERUS *Opusc. Patbol.* Obs. I. ubi de Scirrho Cerebelli historiam tradit.
e) vid. Ill. HALLER, *Prim. Lin. Phys.* §. CCCLXXI.

lis; ita enim sentiunt Cel. PETIT *f*), Cl. MANNE *g*), Cel. LE DRAN *h*), nec Ill. MORGAGNI *i*) silere hic decet; horum igitur Virorum sententiam, quam verissimam demonstrant collatae inter se observationes, hisque binis quoque adscribenda sint, quæ ægroti nostri passi sunt mala, pertractare hæc jubet materiæ ratio, atque a cerebri commotione ordiar.

§. IV.

Commoti cerebri signa atque pericula ipsis jam Proavis nostris erant notissima. "Quibus cerebrum concussum fuerit ex aliqua causa, eos statim voce privari necesse est", inquit divus HIPPOCRATES *k*); alioque loco *l*): "Quibus concussum est cerebrum, doluitque percussis aut lapsis: continuo voce capti non vident, nec audiunt, ac fere moriuntur". Nitide, ut solet, hujus calamitatis symptomata LOMMIUS *m*) descripsit: "Ipso autem (ita loquitur,) percusso cerebro, (quod facilius plena incidit luna,) hæc, quæ proposuimus *n*), graviora sunt omnia, oriturque ingens delirium tertio vel quinto die". Qui de capitis læsionibus memoratu digna reliquit JACOBUS A CARPO *o*), non intermisit, de commoti cerebri signis singulari dicere Capite, quo Veterum Græcorum & Arabum exposuit sententiam, dum ruptis nervis aut venis adscribit commotionis symptomata. Qui inter recentiores pro dignitate dirum hoc exposuerunt valetudinis genus, ex eis Cl. BOHNIUM *p*), Cel. LE DRAN *q*), Ill. MORGAGNI *r*), Ill.

- f*) *l. c.* & apud Cel. QUESNAY *Mem. de l'Acad. de Chir.* Tom. I. p. 198. & sq. *g*) *in Libr. cit.* *h*) *Observations de Chirurgie* Tom. I. p. 109. & sq. *i*) *Libr. cit.* Epist. LI. n. 10.
k) *Aphorism.* L. VII. n. 58. Addit hic HEURNIUS, se novisse quosdam, qui lapsi in occiput tota vita gustu & odoratu caruerunt.
l) *de Morbis Lib. I. Cap. 3. Opp. omn.* Edit. VAN DER LINDE Tom. II. p. 4. *m*) *Observo. Medicin. l. c.*
n) Ea scilicet, quæ vulneratas cerebri membranas sequuntur; sanguis per nares & aures, vomitus bilis, trux vultus, stupor, nervorum distentio: hæc enim paulo ante commemoraverat. *l. c.*
o) *de Fractura Cranii* Cap. V. p. 32. & seq.
p) *Libr. cit.* p. 232. & seq. *q*) *Obs. de Chir.* *l. c.* *r*) *loc. cit.*

VAN SWIETEN s) appofuisse hic fuffecerit. Quid igitur est cerebri commotio? quid accidit nobilissimo visceri, ubi hoc experitur infortunium? Alium certe hic facile admittes effectum in vasa, quibus encephalum repletur, alium in ipsam cerebri substantiam; illum quidem qualis sit, intelliges facile, eritque deinde de eo dicendi opportunitas. Sed quid ipsa patiatur cerebri fibra, de eo nunc sumus solliciti. An tremula, in mota calva, vibratio, ipsi visceri motum, suo velociorem imprimit, ut cerebrum quatiatur, subsultet tremorifice, idque eo plus minusve, quo fortior aut debilior percussio, quo majus vel minus spatium inter cranium & viscus relinquatur? Ita enim rem exponit Cl. BOHNIUS t), atque assentire videtur Cel. LEDRAN u), ut motus hujus effectus sit, quod fibræ cerebri medullares, tanquam nervorum primæ propagines seu radices, ab ejusmodi vibratione comprimantur, subsideant, contorqueantur, lacerentur, laxentur, aut quocunque alio modo vitentur. An favet huic motui minor cerebri ubertas, cranii totam caveam non replentis? An aliquid huc confert Luna sive plena, sive nova, ut senserunt inter Veteres DURÆTUS x) atque LOMMIUS y), aliique; inter recentiores Cel. MEAD z)? Non quidem negabo Viris fide dignissimis observatam sæpe post mortem cerebri minorem molem, ut cranium non impleret, sed cum Cel. LITTRIO a), eam potius effectum morbi crediderim, quam ejus causam: Lunæ vero in corpus humanum imperium in medio relinquo. An revera secundum BERENGARIUM b) rumpuntur nervi in cerebri commotione? vix assumi poterit, cum curationem admittere non posset affectus, si hæc ejus causa fuerit. Nec ruptis venis subita ea ad-

s) *Comment. in BOERH. Aphor. Tom. I. §. 274. p. 448. & sq.*

t) *Libr. cit. p. 235. u) Obs. de Chir. l. c.*

x) *Interpr. ad HIPPOCR. Lib. III. T. II. C. 2. y) Obs. Med. l. c.*

z) Probare scilicet annititur Cl. MEAD, effervescente sanguinem, ad-
eoque turgere vasa, ubi plena est Luna; *de imperio Solis ac Lunæ*
in C. H. passim.

a) *Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. Ann. 1705. Hist. p. 68. & 69.*

b) *Libr. cit. C. 5. p. 33.*

scribas symptomata sæpe ita dira, ut hominem mox trucident e). An spirituum officina turbatur, dum quatitur cerebrum ita, ut fluidi nervei in fistulas influxus interruptus sit. Placebit quidem satis hæc hypothesis spirituum fautoribus: cum tamen non omnem hæc de eorum existentia dubitationem nobis ademerint, & hanc quoque sententiam vix admittendam esse crediderim. An potius in eo motu cerebri moles oblongatam medullam, cui exquisitissimus inest sensus, ita comprimit, vexat, afficit, ut vel subita mors, vel sæva saltem oriantur accidentia? Probabile quidam faciunt Cl. METZGER d), quæ supra citavi pericula, cum tamen circa ipsam cerebri naturam obscuræ sint, quas possideamus, notiones, lucem expectandam potius hic esse censeo, quam nubem amplecti pro Junone. Superest unum quod premat hic dubium; diversitas scilicet symptomatum in eis, qui caput percussum habent; cum itam afficiantur hi, serius isti, iteratis vicibus alii, sint tandem graviter vulnerati, qui ne mentem quidem habeant captam, ut erat Cl. MANNE e) ægrotus. "Adeo in Medicina etiam, ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod consequi convenit" f). Cum enim nullo in casu cerebri commotio non supponenda sit, mirum videri potest, tantam esse in eis, quæ affectum caput comitantur phænomenis, varietatem. Respondet ingeniose Ill. MORGAGNI g), huc conferre altum quidem, nec tamen altissimum locum, ex quo cadat æger, excipi ictum ab exteriori quæ comminui possit lamina, sive a totius cranii effractura, ipsum cerebrum concussionis effectibus magis minusve favere, sanguifera vasa non eandem in omni subjecto opponere rupturæ vim: Et satis hic placent, quæ docet Cel. LEDRAN h), diversas scilicet esse capitis

- e) Uti egregie probat Ill. MORGAGNI l. c. d) *Diff. cit.* §. 21.
 e) Qui cum uxore rem habuit sapius, laboribus vacavit, duro cibo usus est, uno verbo tanquam sanissimus se gessit, nec ullo vel levissimo symptomate correptus est. l. c.
 f) Ut eleganter dicit CELSUS de Med. Lib. VII. Cap. XII. §. 4.
 g) *Libr. & loc. cit.* n. 10.

pitius læsiones, dum sive caput impingit loco duro, sive durum impingit capiti corpus; quamvis enim utroque in casu commotio cerebri possit contingere, gravior certe erit cæteris paribus, priori in casu, minor in posteriori, minima tandem, ubi ipsa vi percutiente ita frangitur cranium, ut vix ultra propagari possit ejus effectus, nec ita commotionem ciere. Nihil ab his diversa habet Cl. MANNE *i*).

§. V.

Alius concussi cerebri effectus, itidemque symptomatum, quæ capite percussis accidunt, fons est vasorum debilitatio, inde Anastomosis, ruptura atque humorum effusio. "Omnes rami Carotidis, inquit Ill. HALLERUS *k*), qui cranio continentur, tenui, solida, fragili magis, quam reliquæ arteriæ substantia sunt", ut inde Ill. quoque BOERHAAVIO *l*) musculofam suam deposuisse viderentur. Pergunt tamen eæ, sanguinem a truncis acceptum per tenerrimum viscus movere, venis mandare, perque sinus jugularibus tradere. Sed ubi valida vi quatitur cerebrum, quassari & vasa necesse est, inde debilitari eorum contractilem vim, ut quasi mortua jaceant, a sanguine, quem promovere nunc nequeunt, repleta, sive exeat ex eorum patulis orificiis anastomosi dilatatis, sive ruptis quoque eorum parietibus, humores, qui dum stagnant, perniciem subeunt sibi propriam, quæ & cerebrum tandem afficit, mortemque miseris infert. Et hæc quoque calamitas cum tristibus suis sequelis non effugerat Veterum in observando diligentiam. "Pulchra virgo, Nereifilia, (ita narrat divus HIPPOCRATES *m*), annorum viginti, ab amica muliercula ludente lata manu synciput percussa est, ac tunc tenebriosa vertigine prehensa est, nec respirabat; cumque domum pervenisset, illam statim febrisprehendit, & caput doluit, & ruhor

C

b) Libr. *3* loc. cit. *i*) qui de hac re in toto suo Opusculo dissertat. *k*) *Prim. Lin. Phys.* §. CCCXVII.

l) vid. *Ejus Institut. Med.* §. 231.

m) Hanc Historiam refert in *Epidem*, Lib. II, Textu 32.

erat circa faciem. Septima die ad aurem dextram pus prodiit
 graveolens, subrubrum, cyatho amplius, & videbatur me-
 lius se habere, & levata est &c. & nona die periit". Audia-
 mus & CELSUM *n*), qui nitide rem explicat, dum "Aliquando
 evenit, inquit, ut os quidem totum integrum maneat, in-
 tus vero ex ictu aliqua vena in cerebri membrana rupta aliquid
 sanguinis mittat, isque ibi concretus magnos dolores moveat,
 oculosque obcœcet". Docte quidem, sed rudi sermone ita
 de hac re dicit BERENGARIUS *o*): "Adverte lector, quod ac-
 cidentia præarrata in læsione panniculorum & cerebri possunt
 fieri a sanguine putrefacto sub cranio secundum loca, ad quæ
 vadit, & secundum quantitatem — — Et hoc ego vidi in
 actu pratico anatomizando capita mortuorum a simili casu".
 Alioque loco se "magnificum Dominum *Herculem de Mar-*
schothis a rupta cerebri venula mortuum" vidiſſe aſſerit. Et
 ipſius carotidis majores quandoque rumpi ramos memorabilium
 Observationum triga probavit Cel. BOHNIUS *p*). Diu autem
 sæpe ſilere exiſtentiam ſuam dirum valetudinis genus, & Cel.
 QUESNAY *q*) obſervationes apertum faciunt & vel ex ſola illa,
 quam Cel. MORAND *r*) debemus, cognoſcas; cum non prius
 letho correptus ſit miſer capite percuſſus, uſque dum poſt no-
 vem meſes elapſos totum abſuſmerit ſuppuratio dextrum ce-
 rebrum lobum. Ita ſubito magna effuſa ſanguinis copia icto perit
 æger, eo mortis genere, quod *Apoplexiam* appellant; ubi au-
 tem ſenſim ſenſimque exit in viſcus humor, atque preſſio pau-
 latim augetur, oritur ex quieſcente latice pus, quod cerebrum
 abſumit ſubſtantiam, tandem illud pondere ſuo paralyſin, acri-
 monia ſua nervorum diſtenſiones excitat, ſicque hominem truci-
 cidat. Igitur, quæ hæcenus expoſui, apertam faciunt aliqua-
 tenus miram in ſymptomatum ſævitie, duratione, reſreſſu,
 invaſionis tempore diverſitatem, quæ ſollicitos ab omni tem-

n) de Medicina Lib. VIII. C. 4.

o) Lib. cit. p. 7. & 34.

p) Lib. cit. p. 233. & ſq.

q) Mem. de l'Acad. de Chirurg. T. II.

Remarques ſur les plaies du Cerveau p. 310. & ſeq.

r) Opusc. de Chir. l. c. p. 159.

pore merito tenebat Medentes, cujus tamen rationem ab omni parte dilucidari vix posse omnino persuasum habeo.

§. VI.

Multorum igitur seculorum atque quotidiana experientia confectum est, "fere incomprehensibilis natura capitis vulnera esse s), atque adeo difficillimum ex symptomatibus, quæ nullo in morbo minus quam hic perpetua sunt, judicium. Plurima, sed promiscue commemoraverant Veteres calamitatis hujus signa; quorum quidem partem ex HIPPOCRATE, LOMMIO, BERENGARIO excerpta proposuimus §. 4. Aphoniam scilicet, abolitum visum atque auditum, delirium: sed non omnia hisce sunt comprehensa. Addit Venerandus Artis Patrens biliosum vomitum t), mirabile symptoma, quod intimum, cerebrum inter atque ventriculum consensum esse, demonstrat, ut in eo quoque nervorum centrum nonnulli posuerint u); alio itidem loco soporem commemorat, tenebras ante oculos, atque vertiginem x). Iterum deinde stuporem atque delirium y). Sanguinem per os, nares atque aures effluentem observavit quoque Medicinæ Stator z); nec non febrem atque horripilationem a); & præcipua tandem sunt inter omnia affecti Encephali symptomata Paralytis atque nervorum distensio b), hæc quidem irritatis, ista compressis nervorum

C 2

- s) ut eleganter Cel. PLATNERUS *Lib. cit.* §. 513.
- t) *Aphor.* Lib. VI. n. 50. & omnes, qui cerebrum percussum habent, de oris amarore conqueri, habet SCULTETUS *Arman. Chirurg.* P. II. Obs. 5. p. m. 10.
- u) Cl. MARTEAU *Journ. de Med.* Tom. XIII. mens. Aug. & Cl. GODART *ibid.* mens. Nov.
- x) in *Libr. de Capitis Vulneribus* Cap. XV. Opp. omn. Edit. cit. T. II. p. 696. y) *Aphor.* Lib. VII. n. XIV. z) *Aph.* Lib. VI. n. X.
- a) in *Coac. Pranot.* n. 500.
- b) in *Libr. de Capitis Vulneribus*, Cap. XXXVI. Edit. cit. Tom. II. p. 705. ubi ita: siquidem in sinistra capitis parte ulcus habeat, in dextra corporis parte convulsio corripit; si vero in dextra capitis parte ulcus habeat, in sinistra corporis parte convulsio corripit.

originibus suum sine omni dubio ortum debentes. Equidem, ut immisceam me hic isti, quæ ab HIPPOCRATE ad nostra usque tempora movetur liti, de nervorum decussatione, quæ sive convulsionem, sive paralytin in opposito læsionis latere excitet, nihil video, quod me moneat, idque eo minus, cum nec Summorum Virorum Ill. MORGAGNI *c*), Ill. VAN SWIETEN *d*) atque Ill. DE HAEN *e*) doctissimis inquisitionibus id effectum sit, ut certi hic aliquid statui possit. Mihi quidem si sententiam meam indicare hic licet, ex ipso Auctorum dissenſu dubitari posse videtur, an ulla inſit phænomeno veritas, nisi Naturam agnoscas omnia molientem, motusque quos possit inordinatos quoque cientem, cum vitæ hostis imminet; cumque Vetèrum doctrinæ nimium semper tributum fuerit, explicare maluerunt Auctores, quæ viderant utcunque, quam exacte videre, quæ alii explicuerant *e*). Sed filum repetamus sermonis nostri: Scilicet quæ HIPPOCRATES diversis in locis proposuerat, ea in unum collegit CELSUS *f*), illaque continſimo suo dicendi genere ita enunciat: “Protinus requirendum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi ejus obcecati sint, num obmutuerit, num per nares auresve sanguis ei effluerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens jacuerit. Hæc enim non nisi osse fracto eveniunt *g*). Atque ubi conciderunt, scire licet, difficilem curationem esse. Si vero etiam torpor accessit, si mens non constat, si nervorum vel resolutio vel distensio secuta est, verosimile est, etiam cerebri membranam esse violatam, eoque in angusto magis spes est; at si nihil horum secutum est, potest etiam dubitari, an

c) de Sedib. & Caus. Morb. Epist. LI. n. 46. & sq.

d) Comment. in BOERH. §. 276. n. 5. p. 455. sq.

e) Rat. Medendi P. IV. Cap. V. §. IV. p. 195.

e) Hanc in observando erroneam mentis præoccupationem merito carpit Ill. ALBINUS Annot. Acad. passim.

f) de Medicina Lib. VIII. Cap. IV.

g) Probant hæc verba illud, quod supra diximus; quod scilicet calvarie fractæ ista symptomata tribuerint Veteres, quæ commotioni potius atque humorum effusioni suam originem debent.

os fractum sit". Et hæc fere apud reliquos Veterum, apud recentiores quoque reperies, inter quos Ill. VAN SWIETEN *b)* præ reliquis commendandus; hæc in omnibus de capitis læsione historiis leges, hæc sive confestim, sive serius, sive omnia, sive saltem eorum pars omni cerebri commotioni, atque vasorum rupturæ evenire necesse est. Oportet tamen, ut inquiramus, quæ commotioni potius, quæ effusioni, quæ utrique sint tribuenda, cum aliquid hæc cognitio ad curam conferre videatur.

§. VII.

Si capitis læsionum, quæ extant, fide dignissimas historias attento animo perpendere velis, intricatissimum hic certe intrabis labyrinthum: Videamus tamen, quousque ratiociniis attingere licebit, ut rei veritatem assequamur. Durum, quod capiti impingit, corpus, sive ea adigitur vi, ut calvariam frangat, sive saltem aliquem ei imprimat effectum, qui cerebro transmittitur, eamque diximus esse hujus visceris commotionem: Ni enim alterutrum fiat, innoxius erit ictus. Cave tamen, existimes, nullam esse commotionem, ubi frangitur os, quin potius ea sola de causa periculum alere calvæ fracturas supra præcepi; id autem statui posse videtur, perire eo majorem de ictus potentia partem, quo minus resistunt calvariæ ossa, atque fracturam admittant; dari quoque, ubi ita absorbetur impingentis corporis vis, ut nulla superfit ad ciendam commotionem; id enim apertum facit Cl. MANNE rara observatio. Ubi igitur commotio excitata est, eo vehementius confestim ægrum corripiunt symptomata, quæ supra commemoravi, quo vehementior fuerit ista; eo lenius, quo debilior erat; quin quoque tantam vim habuisse legimus, ut subita inde secuta sit mors *i)*. Igitur capite percussi plures, sensu motuque deficiuntur, tanquam inanimes prostrantur; plures

Q 3

b) in Libr. *Æ* l. c. §. 275.

i) In illo Cel. LITRE exemplo, quod §. 4. not. a. adductum est: aliud addit Ill. MORGAGNI *Libr. cit.* T. I. Epist. VIII, n. 15. *iti-*

post levem vertiginem sive lipothymiam resurgunt, sibi que conscii ad consuetos redeunt labores; sunt qui nullo affliguntur symptomate, atque libere pergunt obire munera sua. Hæc autem levatio suspecta est atque periculi plena: Quamvis enim levior fuerit concussionis effectus in ipsam cerebri fibræ, gravio-rem tamen noxam inde passa erunt vasa, quæ sive rupta, sive anastomosi dilatata dimittunt sanguinem, qui effusus inter cerebri medullam, premit, contracta acrimonia rodit, eademque symptomata sive evanida revocat, sive initio absentia demum excitat; itaque ut ingeniose docuit Cel. PETIT *k*), Vir egregius, quem præpostera morte correptum luget Chirurgica res. Primaria symptomata commotioni, sequentia vero humorum effusioni tribuenda sunt. Quanquam autem in unum hæc ita accipi possint, est tamen, ubi exceptionem patiuntur, dum scilicet nondum evanidis commotionis symptomatibus effusio quoque suas incipit ludere tragicædiæ. Ita in notatu digna Cl. BOUDOU *l*) observatione dissipatis aliqua ex parte, nondum autem ex toto lipothymia atque lethargo, redeunt symptomata semel, redeunt bis, nihiloque minus restituitur æger. Et in memorabili casu, quem recenset Cl. MANNE *m*) de filio natu minori *Marchionis a Modena*, & commotio & sanguinis extra sua vasa eruptio uno eodemque momento videntur contigisse, cum omnibus licet adhibitis auxiliis quarto demum die ad se cœperit redire. Sic confundunt se sæpius utriusque infortunii effectus, ut nullam in Medicina universam esse regulam intelligamus, atque vere hic difficile esse iudicium appareat, quod de omni Medicinæ ambitu HIPPOCRATES dixit *n*).

§. VIII.

Inter tantam tamen symptomatum, quæ capite percussos corripuit, seriem, quam recensuerunt ex antiquis HIPPO-
demque Cl. HÆVEL *Commerc. Literar. Nor. Ann. 1741. Hebd. 14.*
in fin.

k) Apud Cel. QUESNAY & Cl. MANNE *locis citatis.*

l) vid. Cel. QUESNAY *Mem. de Chir. T. I. p. 199. Obs. VIII.*

m) in *Opusc. cit. p. 205. & seq.* *n*) *Aphor. Lib. I. n. 1.*

CRATES, ex recentioribus Ill. VAN SWIETEN, nullam videam mentionem de alvi lotique incontinentia, quam in ægrotis nostris observatam esse, morborum, quos tradidimus, historię docent; nec in reliquis fere, quas jam allegavi, capitis læsionum expositionibus de eo symptomate locutos esse Auctores memini, nisi Ill. MORGAGNI o) excipias. An quod revera non adfuerit? an potius, quod memoratu dignum non existimaverint Viri Clarissimi? judicare quidem non ausim, sed mihi saltem fateor videri illud aliqua adnotatione dignum. Scilicet, vesicæ anique orificia sano in homine circulari fibrarum muscularium strato clauduntur, sphincteres appellant, quorum virtute in receptaculis suis retinetur excernenda materia, eoque, dum pondere suo, atque irritatione molestiam creet; ita servatur necessaria hominis ad majora nati mundities, eique conceduntur temporum intervalla, quibus sua subire possit officia, donec excernendi urinam vel alvum redeat necessitas; tunc autem inspiratione facta voluntatis nixu recluditur sive ani sive vesicæ orificium, & vi diaphragmatis musclicorumque abdominalium promovetur, exitque scybalon vel lotium. Qua igitur vi resolvuntur hi muscoli, ut retinendam materiam elabi patiantur? An eadem de causa, qua nervi percutiuntur, premuntur, ut functionibus suis impares fiant, quaque resolvitur totum motuum animalium systema? Satis sane probabile id videtur. Animæ voluntati quoque ani & vesicæ sphincteres omnino sunt subjecti p). Pergunt enim agere omnia ea organa, quæ extra animæ imperium constituta sunt: continuo se contrahunt cordis auriculæ ventriculique, nec non arteriæ, haud otiantur pulmones, nec feriuntur viscera, quæ chylum parant; hæ enim singulæ partes inter se conspirantes virtute incitantur sibi innata, quæ, licet a nervis fere nihil mutuari videatur, illis tamen ad motus integritatem opus habet omnino. Quid autem de sphincterum relaxatione statuendum, paucis dicam. Nervi scilicet sphincteribus his in-

o) *Libr. cit. Epist. LII. n. 34.*

p) vid. Cel. HOFFMANN *Doctrina de Differentia Mechanismi & Organismi*, Op. posth. p. 79.

fervientes maxime ex ultimis nervis spinalis medullæ, per ostia sacri foramina exeuntibus, originem ducunt; unde ipsius spinalis medullæ originem jam in cerebro lædi, patet. Notis igitur in casibus, ubi, vehementer commoto cerebro, perturbatus est omnium functionum tenor, sphincterum quoque vis nervea ita prostrata fuit, ut, sustinendo impetui septi transversi atque musculorum abdominis impares facti, excrementitiæ materiæ exitum inviti permitterent. Huc Cl. ACOLUTHI *q*) observata sphincterum ani & vesicæ, artuumve inferiorum Paralysis, ex cerebri concussionione orta. Aliud & ibidem prostat *r*) cerebri violentæ lacerationis non lethalis exemplum, quo plena lateris dextri immobilitas cum involuntaria sæcum alvinarum excretionem observabatur. "Regulator, sic Cl. TISSOT refert, "ex casu cujus vim præcipuam sustinuerunt renes, protinus in paralyin vesicæ, femorum & crurum inciderebat, sine tamen fractura aut luxatione vertebrarum *s*)". Memorabilem quoque artuum inferiorum sphincterumque Paralyin a terrore ortam Cel. HOFFMANN *t*) recenset. Si quis plura de sphincterum resolutione, violatam vertebrarum spinam insequente, legere cupit, HILDANUM, MAUCHARTUM aliosque adeat Observatores. Sed heic quis regere possit: Unde autem potius alvi lotiique primis morbi diebus retentio, ex commotionum, compressionum, quæ spinalem medullam percutiunt, exemplo *u*), aliisve, ut nec arte hæc elici potuissent, usque dum inflammatio, gangræna atque sphacelus intestina, vesicam aliasque partes prehenderit? Nervos ad motuum integritatem viscerum vitalium ac naturalium requiri, supra præcepi. Læsa itaque quocunque modo actione nervorum libera, lædetur quoque necessaria viscerum integritas

q) In *Eph. N. C. Dec. II. Ann. IX. Obs. 160. p. 297.*

r) *Libr. cit. Cent. X. Obs. II. p. 248. quod Cl. DAN. HOFFMANN* exhibet.

s) *Epist. Med. pract. p. 344.*

t) *Med. Rat. Syst. T. IV. P. IV. p. 27.*

u) vid. *Morbi Historiam in Cl. CUENOTTE Diss. de Subluxatione Vertebræ Dorfi &c. Argent. 1761.*

integritas. Quomodo autem nunc vesica, intestina, nervis orbata, torpida ac inermia quasi, excrementitiam materiam propellent, extrudent? Hujus certe symptomatis causam rursus aliam paralyfin fuisse, illamque in vesica & intestinis ipsis quaerendam esse, cum Auctore asserere nullus dubito *x*).

§. IX.

Nullum ergo vulnere esse genus, in quo signa futurae salutis atque mortis adeo incerta sint, ac in iis, quae caput male habent, merito dixit Cel. PLATNERUS *y*), quod idem de commotione cerebri, humorumque in illud effusione potissimum esse intelligendum, colligitur facile ex iis, quae hucusque exposui. Et ut de commotione, ejusque in ipsam cerebri fibræ effectibus iterum ordiar, ea quidem saepe cito evanescit, ut "sequenti die omnino liberatos viderit PETRUS DE MAR-
CHETTIS *z*)"; at infausa quoque quævis ipsamque mortem subitam ab ea calamitate esse metuendam fidæ docent observationes. Dubitabis hic forsitan, & id jure quidem, numne his in casibus majore aliqua quantitate simul effusus humor sit admittendus? Nec negabit quis facile, cum vehementior cerebri commotio humorum quoque effusionem comitem habere possit: Sed docent tamen memorabiles illæ Cel. LITRE *a*) atque Ill. MORGAGNI observationes, secutam esse ex validissima capitis in parietes allisione subitissimam mortem, cum tamen lustrata capita nil aliud exhiberent, quam Encephali subfidentiam. Ubi tamen evitatum est istud infortunium, omniaque illa dira symptomata, quæ ordine recitavimus, superata fuerè, remanet tamen aliqua nobilissimi organi imbecillitas, ut ad subeunda sua munia non omnino apta sit, quandoque permanens, ut in Cel. MORAND *b*) observatione, interdum au-

D

x) *Diff. cit.* §. XII. fq. *y*) *Libr. cit.* §. 513.

z) *Observat. Med. Chir. Syll.* Obs. 15. p. 25.

a) Utramque, additamque hujus generis tertiam, vid. loco supra §. 7. not. i. citato. *b*) *Opusculæ de Chir.* p. 170. De gustus atque

tem felici fidere quoque profiganda. Huc vertigo, quæ nunquam non per temporis aliquod spatium ægrotis remanet, quando hocce dirum valetudinis genus passi sunt: Huc ingenii atque corporis debilitas, necessaria quoque ejus calamitatis sequela: Huc memoriæ aliqua abolitio, ut in integrum quoque restitutus alias ægrotus, eam habeat debilitatem c). Multis vero diebus sæpe perdurare commotionis symptomata, vix est quod hic recenseam, cum facile sit, ex ipsa ictuum vehementia colligere, fortiorem commotionem pertinacius persistere, levio-rem facilius fugari, eoque majorem minoremve spem fore, ut in totum evanescant dirissimi mali sequelæ. Huc tandem quoque permanentes illi, nec ulli fere medicamento cedentes capitis dolores, quorum Cel. QUESNAY d) mentionem fecit, *clavos* rite dixeris, aliquando calvæ perforatione curatos, sæpe quoque immedicabiles.

S. X.

Effusi intra cranium humores aliquod admittunt discrimen, idque ab extravasati humoris genere, ab ejus copia, a loco, in quem confluit, atque a celeritate, qua effluxit, repetendum est, cum non una eademque sit spes futuræ salutis sive mortis metus in singulis casibus. Scilicet, quicquid effusum est, oportet sive ut in vasa redeat, sive terebrationis cranii

odoratus abolitione plenaria testatur HEURNIUS *Comment. in Aph.* L. VII. n. 58. Post valide allisum caput, restituito homini reman- sit dextri oculi amaurosis, canescere cæperunt ejus lateris capilli, supercilia, ciliaque, atque hinc inde exciderunt. Hanc historiam refert Cl. RAVATON *Chirurg. d' Armée* Chap. I. Sect. II. Obs. V.

*) Pulchram morbi historiam TULPIUS narrat *Observ. Medic.* Lib. IV. Cap. 14. Occiput ille ad glaciem offenderat, atque mox omnium, quin quoque nominis sui immemor, restitutus quidem est ita, ut longe præteritorum recordaretur, sed lapsus sui nullam unquam habuit notitiam. Simile prostat exemplum in *E. N. C.* Cent. X. Obs. II. p. 249.

*) vid. Cel. QUESNAY *Mem. de l' Acad. de Chir.* Tom. I. p. 225. sq. Similem habet SAVIARDUS, celebris olim in Arte Magister, in *Nouveau Recueil d' Observ. Chirurgic.* Obs. I.

ope evacuetur, ne comprimendo, rodendo, consumendo pergat dira ciere symptomata, mortemque ipsam afferat. Ubi igitur concussionis vi tenues modo serosique exiere humores, expeditius resorberi istos, quam ipsum sanguinem rubrum facile ex venarum bicularum natura atque diametro concludes, cum crasso sanguinis globulo vix in eis transitus detur, serum vero expedite in eis fluat. Quid autem de sanguinis resorptione cogitandum sit, deinceps dicendi locus erit. Effusi humoris copiam si spectas, vix est quod moneam, in præcipiti esse ægrum, ubi major ea est, quam quæ a bibulis venis absumi possit, quin stagnatione corrumpatur, eamque perniciem inducat, quam acrimonia rodens in cerebro non potest non afferre. Et quis non perspicit, minus esse periculum humoris inter cerebrum ejusque involucra stagnantis, quam qui in ventriculos mediamve cerebri substantiam coiverit; quamvis enim utroque in casu resorptio locum invenire possit; ubi tamen hæc non ex voto absolvitur, priori casui in terebratione medela est, posteriori remedium frustra quæretur. Atque tandem discrimen est ex celeritate repetendum, qua sanguis exit ex rupta sive dilatata arteria. Etenim eandem copiam, quam facile fert mobile viscus, ubi paulatim effluit, ut pressioni quasi alluescat, hanc ferre recusat, lethaliterque inde afficitur, ubi celeriter exit ex suis cancellis, pressionemque justo vehementiorem confestim efficit e). In singulis autem hisce casibus communis ille metus est, ne remaneat intra calvariam stagnans liquidum, di-ramque provocet nobilissimi visceris inflammationem, cui suppuratio sive necrosis pedissequa est, si sanguis sit, qui stagnet. Ex Seri vero effusione hydrocephalum, atque funestam mortem oriri viderunt Clarissimi Viri f). Cave igitur credas, ita desperatas esse miserorum res, qui hoc mali genus passi sunt,

D 2

- e) Omnibus Observatis medicis constat, unciam fere sanguinis subito in cerebrum effusam homini immedicabilem inferre mortem, cum non semel totum cerebri hemisphaerium suppuratione consumatur antea, quam homini moriendum sit. Idem docet hydrocephalus.
f) vid. Cel. BOHN de *Renunc. Vuln.* p. 248.

ut sola iis maneat mors. Plures certe memorizæ proditzæ sunt fidæ observationes, quibus constat, rediisse in vitam, quibus effusi erant in calvariam humores, sive medicaminum virtute, quæ resorptioni favent, sive peracta terebratione; quin quoque cerebri pars suppurata & ablata non semper mortis causa fuit *g)*, ut inde quoque colligeret Cel. QUESNAY *h)*, cerebri abscessus sine periculo posse incidi scalpello. Mirandum denique illud etiam Naturæ artificium in his casibus observatum est, quo, dum morbum quandoque solvit, materiam simul ejus causam ex viscere in viscus transfert, *Metastasin* vocant Artis Periti. Disputandi quidem hic iterum mihi occasio esset, an verum sit, quod ab Auctoribus traditum est, in hepar præprimis transferri ex capite labem? Cui phænomeno ex mechanicis legibus explicando ingenii sui vires intendit Cel. BERTRANDI *i)*, cum tamen dudum jam Ill. MORGAGNI *k)* exemplis probaverit in alia æque viscera deferri ex capite morbi fontem, ut & renes, & pulmones *l)*, & lien aliasque partes inde affectas esse observatum sit: hanc tamen litem, cum a mea tractatione aliena sit, meam non faciam; nec cum PETRO DE MARCHETTIS *m)* inter funesta in capitis læsionibus signa alvi fluxum referam, cum & Ill. MORGAGNI *n)* & nostris observationibus apertum fiat, innoxium esse symptoma.

§. XI.

Sic igitur ad ea devolvor, quæ Medenti incumbunt, ut diro valetudinis generi medelam faciat. Duplicem hic scopum præfixum sibi habeat oportet; restituendam scilicet in in-

- g)* Idem & HILDANUS jam exemplis probavit Cent. I. Obs. 13. recentiora colligere ad me non attinet. *h)* *Libr. sap. cit.* T. I. p. 318.
i) *Mem. de l'Acad. de Chir.* Tom. III. p. 484. sqq. & *Operat. de Chir.* p. 286. & sqq. *k)* *de Sedib. & Caus. Morb.* Ep. II. n. 21. sq.
l) Memorabile & Metastaseos in pulmones & contrahissuræ exemplum est, quod publici juris fecit Cl. OBERMAYR Diss. de *Vomica Pulmonis* &c. Heidelb. 1759. Observatio ex militum Valetudinario Argentoratensi de prompta est. *m)* *Obs. Med. Chir.* Obs. 15. p. 26.
n) *Libr. cit.* Epist. LI. n. 21.

tegrum turbatam nervorum compagem; deinde vero removen-
dum, quicquid humoris intra calvariam effusum esse possit.
Quamcunque enim demum mutationem ex concussione passum
sit encephalon & qui ex eo fluunt nervi, id saltem ex omni-
bus colligere datur symptomatibus, ita frangi eorum virtutem,
ut deficiat anima, regendo corpori fiat impar; ita tandem eos
debilitari, ut omnibus suis functionibus sint inepti, quo tem-
pore simul attonita jacet atque prosternitur Naturæ autocrateia.
Ex eo imbecillitatis statu ut restituantur nervæ fibræ, vix opus
est arte, nec ei locum hic esse, existimo. Sola quippe corporis
quies debilitatos per commotionis præposteros motus, nervos
restituere potest soletque, ut tandem elapsis aliquot horis sive
diebus, hæc enim secundum commotionis vehementiam va-
riant, ad se redeat mens, expurgat Natura, inque sui salu-
tem nunc agere possit; quæ enim de cætero his ægrotis exhi-
bentur medicamenta, resorptioni fluidorum potius favent,
quam fugandis commotionis symptomatibus, deque iis dicendi
erit deinde opportunitas. Ubi autem hæc omnia evanuerunt,
ac superest ægroto illa cerebri imbecillitas, ut vertigine, inge-
nii debilitate aliisque hujus generis symptomatibus vexetur,
medicamentis tunc opus est, quæ *Nervina* dicuntur, atque
inter hæc ea potissimum eligenda sunt, quæ roborant quidem
nervos, nec tamen calefaciunt. Inter palmaria hic commen-
dandus est Peruvianus Cortex, tot titulis in Medicina cele-
brandus, leni stimulo roborans, cuique inest, nescio quid,
nervis amicum vix definiendum: & Marti quoque quis suam
denegabit laudem, cui summam roborandi inesse vim tot ex-
perientie testimoniis evictum est? Adde his tandem vitæ re-
gimen, quod medicaminum actioni respondeat; atque sic
omnino tristes dirissimi mali sequelas fugare semper tentarunt
præstantissimi Medici.

§. XII.

Magis faceffit Medico negotii effusus in cranii cavitate
humor, qui nisi a bibulis vasis resorbeatur, ad anceps deve-

niendum est auxilium, cranii scilicet terebrationem, ut ex inflicto huic foramine educi possit. Itaque nihil non movendum est Medenti, ut dissipetur stagnans liquidum. Venarum scilicet, quæ ex tunica cellulari quacunq; oriuntur, & aquas hydropicas, vaporem rosicidum, adipem solum, *cruorem effusum, sed tabescentem*, — — in sanguinis massam refundunt" *o*). Harum in beneficio scilicet ponenda hic est fiducia, cum & in cranii atque cerebri cavitatibus numerosissimæ adsint, vaporem, qui his locis copiosus effunditur, perpetuo bibentes, ut ad sanguinis redeat massam; quamvis enim & lymphaticis vasis resorbendi officium impostum sit, & Cl. BOHNIUS *p*) se lymphæ ductus circa anfractus cerebri turgidos vidisse asserat, novissimi tamen Anatomici lymphatica vasa in cerebro non satis certe visa esse affirmant *q*). Effusos igitur humores eosque potissimum serosos resorberi facillime, & Ill. MORGAGNI *r*) observationibus, & Cl. PORTAL *s*) experimentis ita extra dubium positum est, ut certius fere nihil in Arte confectum sit. Sed de sanguine tamen hucusque dubium fuit Auctoribus, cum concresecat stagnans, in solidam ex parte mutetur massam, atque ita resorptioni fiat ineptus; ideoque ab omni antiquitate, de eis qui sanguinem in calvaria haberent effusum, conclamatum esse, dixerunt Auctores, nisi educi possit. Resorberi tamen posse cruorem in quavis corporis parte, & in calvaria quoque cavitate effusum Cl. WEPFERUS *t*) contendit, eique suum calculum addit Ill. VAN SWIETEN *u*), suamque sententiam ex eo probabilem reddit, quod perpetuo humore dilutus, atque tabescens sanguis fluiditatem eam recuperet, quæ ad resorptionem idonea

o) vid. Ill. HALLER. *Prim. Lin. Phys.* §. LI.

p) in *Diff. de Trepan. Difficult.* cit. Ill. MORGAGNI *l. c.* n. 10.

q) vid. Ill. HALLER *l. c.* §. CCCXXXIX. *r*) *Libr. cit.* Ep. IV. n. 14. 15. & 16. *s*) Novissimus hic Auctor Liqueores apertæ canum calvaria immixtos resorptos vidit; *Précis de Chir. prat.* T. II. P. I. Chap. I. p. 353.

t) in *Histor. Apopl. Auct.* Schol. ad Hist. 7. citante Ill. MORGAGNI *l. c.* Epist. 52. n. 21.

u) *Comment.* in BOERH. *Apb.* §. 279.

est; idem & Ill. HALLERUS x) existimat; & ingenioso experimento Cl. ASTRUC y) illustravit; consentit denique, majusque pondus sententiæ addit Ill. MORGAGNI z), qui ex Clarissimorum Virorum quos adducit Observationibus sagacissime concludit, non rara esse exempla, quæ hoc Naturæ opus demonstrent; quid porro ipsius Ill. VAN SWIETEN a) observationi opponens, quando tumorem, qui infantis caput æquaret, totum ab effuso sanguine nigrum evanidum se vidisse testatur? Atque tandem eo probabilius resorberi sanguinem præter naturam effusum existimo, cum & secundum naturam id fieri in cavernosis penis aliisque corporibus demonstrat Physiologe. Quamvis autem his argumentis atque auctoritatibus satis esse videatur, ex quibus confici possit, sanguinem sub calvaria collectum in bibula vasa posse redire, non ingrati Tibi, B. L. nec inutilem operam præstiturum me esse credidi, dum suadente Excell. LOBSTEIN, atque Cl. PORTAL exemplo adductas, sequens institui Experimentum, cujus historiam sincere hic traditurus sum.

Cani venatico trepanum applicui, duram aperui menyngem, sanguinem siphonis ope ea, qua adigi potuit, quantitate duram piamque inter matrem injeci; quo facto, cranii apertura cera clausa, linteis carptis fasciisque idoneis deligatum est vulnus. Vinculis suis liberatum animal capite gravato, oculis torsis, membrisque erectis mortuo simile per horæ & quod excurrit spatium decumbebat. Cor frequens cum intermissione micabat. Linteæ Decocto vinoso Arnicæ, Scordii ebria caput superimposui. Membra tunc mirum in modum per aliquod tempus volutabat animal, ac si convulsionibus detineretur. Sed profundum mox incidit in somnum, per duo-

x) loco supra cit.

y) Fustigato fortiter cane, cum fugillationes inde oriunde nunc in eo essent, ut evanescerent, occidit eum, injecit ligaturam subclaviæ venæ, viditque lymphatica vasa turgentia, atque spissa rubraque valde lymphâ repleta. vid. Ejus

Traité des Tumeurs & des Ulcères Tom. I. p. 33. lq.

z) Lib. cit. T. I. Ep. II. No. 16.

a) Libr. & s. cit.

decim horas durantem, respiratione valde stertorosa conjunctum, Apoplecticorum adinstar, in quo artus quoque posteriores continuo contremiscebant.

Altero die cum canem e somno excitarem, caput ille erigere, sustentare haud valebat; pedibus commisi suis: sed vertiginose huc illuc vacillans mox concidit rursus ad terram. Lac tamen sorbebat, cui & statim Pulv. Carthuf. gr. ij. & Nitri Scrup. j. immiscebam, quod ter quoque de die propinavi. Cum urina sanguinis quandam meiebat portionem *b*). Vulneris deligatione puris quid jamjam apparebat, & vehemens putris odor nares afficiebat; attamen omnis de cætero plagæ bonæ fuerat notæ.

Die tertio insignis puris quantitas per linteamenta exsudabat, cæterum bene sese habebat animal, pedibus insistere, parumve incedere valens; lac ut heri medicamentis illis ingestis. Sanguis hodie ex vulva stillabat.

Die quarto noctu canis omnem deligationis apparatus detraxerat, inde hæmorrhagia; sanguinis quoque aliquid pure misti cranii aperturæ patenti sese insinuaverat; cerebri porro portiuncula ex flavo nigrescens prominebat, canisque vertiginosus erat, ita ut omnem sane felicitis successus spem frustraneam esse censerem. Attamen appetiit, ac ante, animal, & ambulabat, licet vertiginose. Camphoram cum Nitro adhibui. Febris adhuc valida,

Die quinto canis optime se habuit; plaga & bona, dummodo cerebri ex cranii apertura prominens portiuncula, limitibus coerceri suis recusans, reponi potuisset. Cui plumaceolas Aqua vulner. spirituosa Myrrhæque Essentia ebrias imposui. Vulnus de reliquo solis linteis carptis per totum tempus juxta illam Cl. PIBRAC noviter in *Actis Academicis Chirurgicis* propositam deligavi methodum.

Die

b) Non immerito hic mihi videor suspicari, hanc sanguinis per urethram atque vulvam evacuationem Metastasi fuisse factam: Facit igitur hoc phenomenon ad ea, quæ §. 10. disputavimus.

Die sexto canem trucidandi consilium cepi, cum diris convulsionibus artuumque posteriorum tremoribus continuis vexaretur; quas sine dubio incarcerata illa nigra cerebri protuberans portio, fungus audit, excitaverat c). Abstuli igitur calvam, folliciteque Encephalon sum perscrutatus. En! jucundum, dum omnia patefacta, sane fuit spectaculum; cum neque sanguinis, neque puris observari potuerit vestigium, licet cuncta felicem Experimenti successum denegaverint phaenomena. Cerebri tota superficies perfecte sana, nec alienus ullibi color, si imam illam in ambitu fungi excipis partem, quæ vasa distenta, insigniter rubentia, sugillationis speciem æmulantia monstrabat d).

Hæc igitur cum ita sint, quæ observare licuit, non inapte confici posse credo, resorberi in vasa sanguinem in cranii cavitate confluentem, atque sic manu quasi ducor ad exponenda ea remedia, quibus mirabile hoc Naturæ artificium promoveri queat soleatque.

§. XIII.

Inter hæc primarium est, atque primum quod nostra consideratione dignum sit, ut scilicet ex venis larga manu detrahatur sanguis. Divinum remedium antiquissimis jam usurpatum Medicis e) suam & apud nos & apud posteros semper tuebitur famam. Eam triplici scopo fieri secundum recentiores memorat Cel. PLATNERUS f), derivatorio scilicet, re-

E

- e) Equabat ille mole juglandem: abscindere nefas duxi, ut III. VAN SWIETEN *Comment. in Apor.* BOERH. §. 268. censuræ me subducerem, cum alioquin sanguinis profluvium metuerem, atque notum esset, cito eos renasci. vid. *Eph. N. C.* Dec. II. A. IX. Obs. 174.
- d) Sanguinis hic stases fieri necessarium erat, cum per osseum circulum eodem modo premerentur vasa, quo in compressis herniis fieri solet. e) Multus est in commendanda hic Phlebotomia JACOBUS A CARPO *l. c.* Cap. XXVI. p. 198.
- f) *Instit. Chir.* §. 1282. Derivationem quidem ac revulsionem ex Hydraulicæ legibus nullam esse probare annis est Cel. SENAC

vulforio, atque depletorio, & binis his posterioribus quoque in dira nostra valetudine commendanda est; namque, ut depleatur, jugularis venæ sectionem summopere hic commendant Cel. QUESNAY *g*), atque Cl. MANNE *h*); ut revellatur saphenam aperire suadent iidem Cl. Viri, cumque eis totus doctissimorum Medicorum cœtus. Videbor quidem hic nonnullis docere, quæ sibi contradicant, cum stare simul vix possint depletionis atque revulsionis indicationes; etenim ista venam secare jubet in ipsa affecta parte, sive ei proxima, hæc vero in remota tundi præcipit. Sed utrique tamen sua sunt tempora, quæ Medico observanda sunt, ut optatus succedat effectus. Dissensum hic video inter maximi nominis Auctores, quorum præcepta proponenda sunt, ut judicare hac in re queant Eruditi. Scilicet secundam Cel. PLATNERI *i*) præcepta "in Casibus repentinis, & si gravis noxa timetur, veluti, si calvaria fracta fuit *k*) — — satius est proximum locum prius exhauriri, & post in ulterioribus locis iterum sanguinem detrahi — — ejusque plurimum, & quantum ægri vires sustinere possunt, detrahendum est"; ut ita jugularis venæ sectio sit protinus instituenda, deinde vero ex Saphena mittendus sanguis. Diversam vero plane ingreditur viam Cl. MANNE *l*), dum ex brachio vel pedibus confestim plurimum

Essai de Physique sur l'Anatomie de HEISTER p. 514. & sqq. Repugnant autem Cel. Viri doctrinæ elegantissima Ill. HALLERI experimenta, quæ in *Memoire sur le Mouvement du Sang* proposuit, eaque evidens faciunt, ruere sanguinem naturæ autocrateia ex omni parte ad vulneratum vas. Nihil certe hic habebit, quod ex machinis suis referat Cel. SENAC, & dolendum sane, quoties doctissimos videmus Viros, qui Naturæ phænomena ad communes corporum qualitates redigere nituntur.

g) *Tract. cit. passim.* *h*) *Opusc. cit. p. 230 & seq.*

i) *l. c. §. 1283.* *k*) Intelligit hic Cel. Vir ea symptomata, quæ supra commemoravimus. Ea enim secundum antecessorum doctrinam fractæ calvæ tribuit.

l) *loc. & pag. cit.* De hac quoque materia meruerunt Cel. SYLVA & Cel. QUESNAY, ille in *Traité de l'Usage des différentes sortes de Saignées*; hic vero in *Traité des Effets & de l'Usage de la Saignée*, uterque derivationi revulsionique suam largitur fidem.

extrahi jubet sanguinem, deinde ad jugularis sectionem jubet ut deveniatur, quin imo infaulta quævis ab ea timet, si principio instituat, cum derivaret potius, quam avelleret sanguinem; ubi autem ista post reliquas celebratur, revulsoriam ei contendit inesse vim. Quid igitur inter has sententias statuendum? Dubium me hæere fateor, atque expectare potius, ut figatur animus Expertorum Virorum præceptis, quam ut judicem hic agere velim. Videtur tamen Cl. MANNE sententia magis convenire præstantissimorum Virorum, quorum observationes perlegi, procedendi modo, ideoque probabile fit, aliquod esse pondus illis, quas affert Egregius Vir, rationibus. Eodem porro titulo, quo prodest venarum sectio, commendandæ quoque cucurbitulæ, quarum applicationem præter alios docet Cel. PLATNERUS *m*), eodem quoque Vesicantia medicamenta & suris & nuchæ imposita; hæc enim stimulant partem, cui imponuntur, humoresque abducunt, sic dum validis his remediis plurimum detrahitur sanguinis, *stictulosa quasi*, ut cum Cl. WEPFERO *n*) loquar, *redduntur venæ*, ut eo magis hient, suamque vim vehementius exerceant; sic a capite avertitur sanguis, ne inflammationem diram cieat, hominemque trucidet; sic denique Cantharidum vi, per consensum, videtur stimulari totum venarum resorbentium systema, ut effusum cruorem lubentius attrahant, atque sanguini reddant.

§. XIV.

Et hæc quidem auxilia a Chirurgis peti solent, sed & sua suppeditat ex armamentario suo Medicina. Huc primo *Purgantia*, quæ magnopere commendat Ill. BOERHAAVE, eisque Ill. *Commentator o*); eaque ex Eccoproticorum genere eligere oportet; his dum blande subducitur alvus, detrahitur quoque humorum massæ, simulque fit eorum revulsio, ut a capite avertantur; idemque præstant Clysteres a BERENGA-

E 2

m) *Libr. cit.* §. 1297. *n*) *Hist. Apopl. Auct. Schol. ad Hist. 7.* Citante Ill. MORGAGNI *l. c.* Ep. LII. n. 21. *o*) *Comment. T. I.* §. 279

RIO p) summopere commendati. Sæpius de cætero percussus homo oneratas habet alienis primas vias, quæ eliminari necesse est, ne data hac occasione febrem accendant nutriantve, ac ita hoc quoque titulo utilissima est catharsis. Huc deinde *Diluentia*, quorum nomine fere potus veniunt theiformes, iique aciduli, qui, ubi ad sanguinem pervenerunt, evacuationes promovent, ad calvariæ cavitatem delati stagnantem diluunt, resorptioni idoneum reddunt. Huc porro *Resolventia*, quo nomine medicamenta intelliguntur, quæ quiescentes humores attenuant, stimulumque vasis addunt, ut eo alacrius functiones suas obeant; eorumque plura interne sumuntur, alia externe imposita juvant. Commendantur igitur hic præprimis Camphora, quæ, testante Ill. HALLERO, „levi „quasi inflammatione excitata — statim dissipat, hoc vero „effecto, quieta omnia relinquit q),” tunc vero Salia media, inter quæ Nitrum, quod dum resolvit, æstum simul temperandi vim habet; confert quoque Carthuf. Pulvis, vel Auratum Antim. Sulphur, inter potentissima Resolventia numeranda, quorum Historiam, præparandi methodum atque virtutes eximias demonstrat Ill. SPIELMANN, optimus nec unquam satis Venerandus Præceptor r); profunt & multa alia, quorum Catalogum recitare incongruum hic duco. Herbæ porro quas nervinas atque cephalicas vocant, quæque in Emplastra, Cataplasmata atque Fomenta recipiuntur, in usu quoque hic esse consueverunt Medicis, atque nostris quoque in casibus ab Experimentifimis Viris, qui ægrotorum gerebant curam, optato cum exitu præscripta fuere. Constabat ex his celebre illud Cel. RUYSCHII s) fomentum, quo solo fere in simili casu fiduciam posuit Vir

p) de *Fracf. Cran.* C. XXVI. p. 198. q) *Opusc. patb.* Obs. 45. p. m. 114.

r) in *Institut. Chemia* Exp. 48. & 49. p. 278. usque 282.

s) Non ingratum tibi fore, B. L. si ejus formulam hic apponam:
R. HB. Bethon. Majoran. aa. M. ij. Salviæ, Ruth. aa. M. jß. Fl.
Stœch. Lavend. aa. M. ß. Ros. rubr. M. j. Coq. S. A. ex l. q.
Vin. alb. ad lb. iij. Hoc fomento solo mulierem restituit, quæ
ex curru in terram gelu induratum inciderat. vid. Ejus *Obs. Anat.*
Chir. Obs. LX. p. 56. sq.

Eximius, cujus auctoritati merito multum tribuunt Artis Periti; quo & Ill. MORGAGNI ^t) felicissime usus est, adeoque illud summis extollit laudibus. Huc tandem quoque aptum vitæ regimen, in quo præscribendo multi sunt Auctores, ac olim jam fuit inter Veteres BERENGARIUS ^u); in qua tamen re vix perpetua esse præcepta crediderim, cum ex morbi gravitate, ægri conditione, cæterisque quæ circumstant, omnia ea facile colligat Medicus, modo Hippocratei illius semper meminert: *Quo magis nutriveris, eo magis laeseris* ^x).

§. XV.

Sic felicissime cura peragitur non raro, aliquando vero major copia sanguinis effusa est, quam quæ resorberi possit, aliquando ferius Medicina malo paratur, aliquando plus valet docta Arte dirum valetudinis genus, ut ita in cassum sint omnia ista, quæ recensuimus. Patetne igitur alia hic via, humorem scilicet ex perforata calva evacuando? An admitti potest perpetuo ardua ista operatio, ubi effusum in capitis cavitate sanguinem suspicari licebit? Difficilis certe quæstio, quam enodare quidem jam susceperunt doctissimis suis observationibus atque argumentis Summi certe in Arte Viri Ill. MORGAGNI ^y), atque Cel. QUESNAY ^z); cum autem inter doctissimorum eorum Virorum placita aliquis sit dissensus, eo hic aliorandum est, ut recensitis operationis utilitatibus atque incommodis, aliquid tandem statuamus, quod nostrum saltem figat hærentem animum. Monere quidem hic a limine oportet, ea quæ de calvæ perforationis necessitate disputabimus, de iis modo infortuniis intelligenda esse, ubi sine ipsius calvarix læsione percussum cerebrum habet, atque effusam humorem in cranii cavitate alit ægrotus. Cæteras quippe causas manua- lem hanc operam sibi reposcentes, qui legere cupit, eum ad

E 3

^t) *Libr. cit.* Ep. LII, n. 19. & 20. ^u) *Lib. cit.* Cap. 17 — 21.
^x) *Aphor. Lib. II. n. 9.* ^y) *de Sed. & Caus. Morb.* Ep. LII, n. 12. & seq. ^z) *Mem. de l'Acad. de Chir. T. I. p. 188. sq. Précis de diverses Observations sur le Trepan dans les Cas douloureux.*

Chirurgorum Libros, HEISTERUM a) scilicet, PLATNERUM b) aliosque ablegare liceat. Siquidem omnium ætatum Scriptores consulere lubet, apparebit certe, mancā semper fuisse hanc doctrinæ partem, atque incerta in ea præcepta HIPPOCRATES, triduo ab accepta plaga ad illud auxilii genus deveniendum esse, docet c); alioque loco, non statim ad membranam usque os incidendum esse, scribit d). CELSUS e) deinde, qui ea fere offi fracto tribuit symptomata, quæ commotioni atque extravasationi potius adscribenda esse supra probatum est: "Antequam ad ferra menta deveniatur, medicamenta „experiunda esse", docet. Ea igitur fere doctrina obtinuit inter Veteres in univ ersum, quam quoque contra LANFRANCUM, NICOLAUM, aliosque tuetur BERENGARIUS f); ut, adhibitis incassum medicamentis calva aperiatur, atque evacuetur noxius humor. Sic quoque Medici recentiorisque ævi Doctores senserunt, interque eos video, qui pluribus post læsionem septimanis Trepanum feliciter applicuere g). Nemo tamen accuratius inquisivit, quibus standum sit ad operationem istam suscipiendam indicationibus, quin potius plerique sive suis in præceptis sibi contradicunt h), sive Observationum nomine, curationum modo historias exhibuerunt, nullis aditis rationibus intermissi sive adhibiti instrumenti perforatorii i); de quo quoque Artis defectu conquestus est Cel. QUES-

a) In *Instit. suis Chirurg.* P. II. Sect. II. Cap. XLI. Tom. I.

b) *Instit. Chirurg.* §. 552. fq. c) *Libr. de Capitis Vulnerib.* Cap. XX. Edit. cit. T. II. p. 700. d) *ibid* Cap. XXVIII. p. 706.

e) *Lib. VIII.* Cap. 4. f) *Lib. cit.* Cap. 24. & 25.

g) FABR. HILDANUS binis elapsis mensibus post læsionem instrumentis feliciter usus est. *Obs. Curat. Med. Chir.* Cent. IX. Obs. III. PETRUS DE MARCHETTIS tribus effluxis mensibus. *Libr. citat.* Obs. VII. p. 11. Post vigesimam nonam septimanam SCULTETUS *Armon. Chir.* Obs. XIII. P. II. p. m. 21.

h) Sic sibi non constat PETRUS DE MARCHETTIS, dum *Libr. cit.* Obs. XII. p. 17. Chirurgos redarguit, quod perforationi obstiterint, quam ipse suaserat, sensuum privatione inductus; *Obs. vero XV.* p. 25. nullum ex privatione sensuum periculum imminere contendit, ideoque remittendam esse operationem. i) Exemplo

NAY, cumque ita corrigere tentavit, ut certas statueret ad celebrandum Trepanum indicationes. Sententia vero, quam in egregio, neque sine summa voluptate legendo Tractatu proposuit Vir in Arte consummatissimus, ea est; primaria in capitis læsionibus symptomata, cum commotioni cerebri tribuenda sint, nec requirere, nec admittere calvæ perforationem *k*), nisi ita sint vehementia, ut de vita protinus periclitetur ægrotus, eo enim in casu ex Cel. Viri sententia effusionem sanguinis simul suspicari licet; ubi autem redeunt iterum iterumque dira symptomata, eo magis festinari debet operatio, quod ferius illa hominem corripunt, cum ea non possint non a sanguine sive pure cerebrum comprimente, irritante, oriri. Hic igitur in casibus CELSI axioma observandum esse concludit, anceps remedium potius quam nullum experiendum esse. Et revera quidem anceps illud auxilium hic appellaveris, si perpendis animo, æquivoca esse signa, quæ effusionem humorum intra calvariam declarant, nec adeoque eam a commotione satis certo, primis saltem temporibus posse distingui. Demus tamen, aliquam certitudinem inesse isti diagnosi, quid tunc? Numne sufficiunt ea, quæ Auctores de loco, qui terebrari debet, recensent signa *l*)? & si sufficerent, occurreret certe, sæpius istum esse talem, qui sive terebrari non possit, sive cum summo periculo. Considerandum est præterea, non unum esse eundemque locum, quo lateat sanguis, nec superficiem encephali illum semper tenere, unde educi possit; sed in basi quoque cranii, in ipsius cerebri substantia, in ejus ventriculis: quanam tunc operationis utilitas? Ast largiamur quoque educi istum, potest certe deinde fieri, ut novus ex fauciatas vasis succrescat, cum majora sæpe sint, qui sanguinem fundunt, quem casum ter vidit Cl. BOHNIUS *m*); nec enim hujus generis hæmorrhagia compesci potest; tandem

est Cl. LA MOTTE in sua *Chir. compl.* Tom. II. si Observationes, quæ huc spectant, inter se conferre velis.

k) *Libr. cit.* p. 216.

l) vid. Ill. VAN SWIETEN *Lib. cit.* §. 283-
m) de *Renunc. Vuhn.* S. II. C. I. p. 233.

incolumes sæpe vivunt, quibus corruptus sanguis vel pus in cerebro hæret, illudque destruit per menses integros, nec diræ labis apparent signa, usque dum mors imminet, atque immedicabile factum sit malum. Hæc, inquam, qui animo perpenderit, mirabilesque rimatur læsionum capitis imperforato cranio curatarum historias, fallor ni totus in Ill. MORGAGNI *n*) partes transeat, qui plurimum hic vasorum in reorbendo sanguine virtuti tribuit, paucam sive nullam in operatione fiduciam ponit. Fuerunt sane quoque, ut ex BERENGARIO *o*) cognoscimus, & inter Veteres, qui hoc auxilii genus parvi fecere; præter eos vero & alios Claros Viros etiam Cl. BOHNIUM *p*) ejus pericula cognovisse, testatur ejus Opusculum ex professo de hacce materia conscriptum. Quid ergo? an plane hic proscribenda ista operatio? Absit a me ista sententia, qui probe scio, non decere tyronem, ut magnis Artis Magistris præcepta præscribat, quin potius omnino cum Ill. MORGAGNI *q*) fatear: "Auxilii hoc esse genus, quod caute & opportune adhibitum, utilissimum est atque adeo necessarium, ut „injustum sit, illud præter modum abhorreere". Luculenter tamen probasse mihi videor, non temere esse suscipiendam, solisque eis Viris, qui justam magnarum rerum fiduciam habent, relinquendam esse istam operationem.

§. XVI.

Atque ita tandem eo pervenisse me sentio, ut, quæ proposui hucusque, breviter nunc repetam, casuumque quorum historiam dedi, præcipua phœnomena ex eis dijudicem. Uterque scilicet æger prior auriga, posterior alto stramine onerato curru insitens, excello satis decedentes loco duræ terræ impingentes caput offenderant; ut itaque hæ læsiones in eam redeant

n) quam nitide exponit *Libr. § loc. cit.* *o*) *Libr. § loc. cit.*
p) Conscripsit Cl. BOHNIUS *Dissert. de Trepanationis Difficultatibus*, ut sua dubia hac in re proponeret; sententiam suam quoque exposuit in *Remonc. Vulu.* p. 205. & sq. *q*) *Libr. § Epist. cit. n. 22.*

redeant Cl. LEDRAN r) classem, ubi vehementissima non potest non esse cerebri commotio, cum tota vis percutiens in illud transeat; itaque & hæ Observationes argumento sunt, ex capitum læsionibus eas fere esse gravissimas, quæ illa theca ossea, vehementer quassatum ponunt cerebrum, cumque in eis & humorum effusionem contigisse summe probabilis sit conjectura, apparebit, suam eas conferre partem ad probandam Cel. PETIT sententiam, quam supra exposuimus. Inde igitur ea symptomatum series, quæ capite læsos afficere solet, quamque & in his casibus observarunt Experientissimi Medici; inter ea notabilis ejusdem lateris, quod percussum fuerat, Paralytis in secunda observatione; cum oppositum fere huic symptomati obnoxium esse contendant plurimi s), mirabilesque ei phænomeno superstruant hypothefes. De sanguineo vero tumore, qui prioris Observationis ægroti ex capitis integumentis excreverat, si quæris: non difficulter perspicies, sanguinem esse, qui ex debilitatis per ictum externarum partium vas eadem ratione nunc exit, quæ ex interioribus capitis arteriis venisque effluere solet, postquam commotionis symptomata evanuerunt, ita ut nova nunc iterum iterumque prodeant. De alvi vero lotique involuntario exitu non est, quod hic repetam, quæ supra jam discerni x). Medendi porro methodus, quam inierunt utriusque Observationis Medici, secundum ea, quæ hætenus ex Auctoribus excerpta proposuimus, maximorum Virorum præceptis maxime consentanea est. Commotionis scilicet sequelas quiete, regimine, roborantibus dissipare summo cum fructu allaboravere. Humorum deinde effusionem præcavere partim, partim discutere non obliti sunt potentissimis solventibus, quæ supra adduximus, externe impositis, interne exhibitis; tuncque Venarum Sectionibus, Cucurbitulis, Vesicantibus ad nucham cruraque, Purgantibus, regimine, quibus simul & cum Antiphlogisticis nuptis metuendam sævam inflammationem feliciter averterunt. Calvæ tandem perforationem inutilem merito censuere Experientissimi Viri, cum nec pertinacius durarent symptomata, satisque expedite extravasatus forte sanguis resorberi videretur, nec ullum Calvariæ ipsius sive fractæ sive fissæ appareret indicium, nec, si omnia hæc adfuisent, permitterent adfines, nec cæteroquin satis certus trepano indicaretur locus; licet enim aliquid tribuant hic Auctores involuntariæ illi manus ad percussum locum admotioni u), negari tamen nequit, non posse in sola ista

F

r) *Observ. de Chir.* Tom. I. p. 109.

s) Fuscæ hac de re disputat Ill. MORGAGNI Epist. LI. n. 46. & sq.

x) §. 8.

u) vid. Ill. VAN SWIETEN *Comment.* §. 276. n. 4.

indicatione plenam poni fiduciam, quin potius plurium concursum requirunt hic Auctores, ut aliqua concilietur certitudo. Ita sine calvæ perforatione curatas læsiones capitis gravissimas memoriæ prodiderunt fide dignissimi Scriptores. Talis certe illa est Cl. BOUDOU a Celeb. QUESNAY x) recensita; in ea quippe rediere bis atque ter sæva symptomata; eum tamen ægrum medendi recensita methodo insistentis, ex orci faucibus eripuit Peritissimus Chirurgus: Miranda certe quoque ea est, quam ex Cl. MANNE y) excerptam supra adduximus, quaque constat, Summi Principis filium per quatrimum commotionis cerebri symptomatibus detentum ita servatum fuisse, ut Trepanum adhibere renuerit Cl. Auctor, solisque Venæsectionibus poneret fiduciam; ob eam quoque rem calumniæ tela expertus. Adde porro his Ill. MORGAGNI z), Cel. RUYSCHII a), reliquis Cel. QUESNAY b) atque Cl. MANNE c), alias deinde Cl. REICHHI d), MAUCHARTI e), Cel. HEISTERI f) aliorumque memorabiles Casus, quos omnes sollicitè colligere, ampliusque recitare, supervacuum tædiosumque fore existimavi. Sufficienti vero hæc, ut appareat, summe esse probabile, paucum extra suos cancellos hærentem sanguinem posse omnino a bibulis assumi valis, ubi Naturam rite juvat ejus Minister; deinde vero ex eis, qui caput habent percussum, atque sola cerebri commotione, sanguinis intra calvariam effusione decumbunt, minimam partem Trepano tentandam esse, ni potior adsit ex ipsa calvariæ læsione desumpta indicatio.

x) *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. I. p. 199.

y) *Observ. de Chir.* *Œc.* p. 205. sq.

z) *Libr. cit.* Epist. LIII. n. 20. 21.

a) *Observ. Med. Chir.* Obs. LX. p. 56.

b) *Libr. Œc. loc. cit.*

c) *Opusc. cit.*

d) in *E. N. C.* Dec. II. Ann. IX. Obs. 221. p. 405. sq.

e) *Libr. cit.* Cent. IX. Obs. 39. p. 97. sq.

f) *Medic. Chir. und Anat. Wabrn.* Obs. 641. p. 1059.

Strasbourg, Med. Diss.,

12. Jacobi-
Kilian

ULB Halle

004 814 487

3

f
56.

WMA

14

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
SISTENS
OBSERVATIONES BINAS
DE
LÆSIONIBUS CAPITIS
EARUMQUE
EPICRISIN

QUAM
SUB AUSPICIO DIVINO
GRATIOSE FACULTATIS MEDICÆ
CONSENSU

PRO LICENTIA
GRADUM DOCTORIS

RITE CONSEQUENDI
DIE XVI. AUGUSTI MDCCLXX.

H. L. Q. C.

SOLENNITER DEFENDET
JOHANNES PHILIPPUS KEES
GELNHUSANUS.

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS HENRICI HEITZII, Universitatis Typogr.

